

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

תיק 1146461/5

בבית הדין הרבני האזורי באר שבע

לפני כבוד הדיינים:

הרב אליהו אריאל אדרי – אב"ד

המבקש: פלוני

המבקשת: פלונית

הנדון: סידורי גיטין

בן ישראלית מנכרי שנכתב שם אביו הנכרי בגט

נימוקים

א. פתיחה

הצדדים נישאו בארץ כדמו"י בשנת תשע"ח (2017). כיום הבעל מתגורר באירופה במקום נידח, בו אין בית דין מוסמך לגיטין, והאשה מתגוררת בארץ. הבעל הסכים להתגרש, אולם דרש שבית הדין יבוא למקום מגוריו. בשל אילוצי תקופת הקורונה לא היה ניתן לשלוח בית דין מארץ אחרת למקום מושבו, והבעל ניאות לנסוע לארץ הרחוקה מעל משש מאות קילומטרים ממקום מושבו על מנת לסדר משם גט שליחות. בית הדין דשם בירר את שמו, ונקבע שם אביו "נארמאן".

הבעל נישא בעבר בנישואין אזרחיים, והתגרש לראשונה בשנת תשע"ד (2014) בבית דין בארץ. גם בגט זה נכתב שם אביו "נארמאן". כיון שבפני בית הדין מסדר הגט בחו"ל לא היו מלוא הנתונים, הוזמן על ידינו תיק משרד הפנים של הבעל. עיון בתיק העלה כי במרשם האוכלוסין נרשם כי לאום אביו בריטי. כמו כן התברר שהוריו היו נשואים אזרחית ונישואיהם הותרו לפי חוות דעת בית הדין הגדול בלא צורך בגט, כיון שהאב אינו יהודי. לאחר בירור ידיעות אלו שלחנו לבית הדין מסדר הגט הודעה, בה כתבנו שככל הנראה אבי הבעל אינו יהודי ולא ניתן לכתוב שם אביו. אולם, אדהכי והכי נכתב כבר הגט על ידי בית הדין מסדר הגיטין, ובו נכתב שם אביו "נארמאן". נוסף עוד שאין ספק שאמו של הבעל יהודיה, ובירור היהדות שלה היה לעיני בית הדין.

מצאנו ראינו בשו"ת חתם סופר (אבן העזר ח"ב סימן מא) שהסתפק בבן ישראלית מגוי שהתגייר, מדוע לא יכתבו שם אביו, וז"ל:

"ורב מרי בר רחל דאתי לידן אימא דצל"ע מ"ט לא נוכל לכתוב בגט מרי בר איסור דאע"ג דכקטן שנולד לענין ירושה ויחוס משפחה מ"מ התורה אמרה וכי יגור אתכם גר ועשה פסח לד' המול לו כל זכר ומזה ילפינן מילת זכריו מעכבים האב מלעשות פסח ואי ס"ד גר שנתגייר אין בנו נקרא על שמו כלל א"כ כי יגור גר זכרים מנא ליה שיעכבוהו לעשות ומכ"ש לר"א דאין מילת עבדיו מעכבתו רק זכריו ער"פ הערל וצ"ע."

בתשובה זו נקט החת"ס בפשטות שדין מילת זכריו שנאמר בגר הינו בבניו שנולדו לו לפני שהתגייר, שאינם מתייחסים אחריו לירושה ויחוסין, ואעפ"כ נקראים בניו לענין שמילתם מעכבתו בפסח. כ"כ עוד החתם סופר על התורה (פרשת בא ד"ה וכי משנת תקפ"ג) שהפסוק נצרך למאן דס"ל ספק דאורייתא לחומרא מהתורה באופן שהעיבור היה ספק קודם הגיור ספק לאחריו,

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ובא לפסול את הפסח מודאי ולא מספק. ושם (ד"ה וכי משנת תצד"ק) שקודם מתן תורה לא התחדש שגר שהתגייר כקטן שנולד דמי, ונצרך הפסוק דוקא קודם מתן תורה. ושם (ד"ה המול משנת תקצ"ו) שמדובר בנוולדו לו לאחר שהתגייר ומתו בניו שנולדו לו בגיותו מחמת מילה. ובמהדו"ק (פרשת בא ד"ה המל) העמיד פסוק זה בנוולדו לגר בנים לאחר שהתגייר. ע"י יישוב נוסף בקונטרס בית אם מהגרי"נ שטרן זצ"ל שנדפס בראש ספר חתם סופר על התורה (שמות אות א). אם כן נראה שאין הכרח גמור לראיית החת"ס.

גם לדרך החתם סופר יש להקשות, שהחתם סופר השווה בין בניו של גוי שנולדו לו בהיותו גוי לבין איסור גיורא שבא על בת שמואל ונולד לה ממנו רב מרי. והרי יש לחלק, שבני גוי שנולדו לו מגויה מתייחסים אחריו, כדקיי"ל יש חיים לגוי, ע"י גמרא יבמות (דף סב ע"א):

"בעת ההיא שלח בראדך בלאדן בן בלאדן מלך בבל וגו' א"ל בהיותן עובדי כוכבים אית להו חיים, נתגיירו לית להו חיים."

א"כ שמא יש לומר שכיון שהתייחסו אחריו בהיותו גוי, נכון לראותם כבניו גם לאחר שהתגיירו, מה שאין כן בבן ישראלית מנכרי שמעולם לא התייחס אחר אביו הגוי. ע"י שו"ע (אה"ע סימן א סעיף ז) שמי שהיו לו בנים בגיותו והתגייר הוא והם קיים פו"ו, וי"א אף בלא נתגיירו הם, ע"י מהרי"ל (סימן קצו) ומגיד משנה (הל' אישות פט"ו ה"ו), ומ"מ מסתבר שגוי שבא על בת ישראל ונולד לו ממנה בן, אף אם התגייר לא קיים מצות פו"ו כיון שמעולם לא התייחס אחריו. מצאתי שכך חילק בספר מנחת חנוך (מצוה א ס"ק יג), וז"ל:

"ואם נכרי היו לו בנים בגיותו ונתגייר הוא והם קיים מצות פו"ו אף על גב דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי כיון דבנכריותו זרעו מיוחס אחריו קיים עיין גמ' וש"ע. ודעת כ"פ משמע דאפי' לא נתגיירו הבנים קיים פו"ו אך בר"מ וטור פסקו דוקא אם נתגיירו הבנים ג"כ. ונראה דוקא אם היה לו בנים בגיותו מן הנכריות כיון דזרעו מיוחס אחריו קיים בגירותו ג"כ אבל אם היה לו בנים מישראלית כיון דאין הבנים הולכין אחריו דקיי"ל נכרי ועבד הבא על ב"י הולד ישראל לכ"ד א"כ בודאי לא היה הזרע מתייחס אחריו כלל ואף שנתגייר לא קיים המצוה רק אם היו מנכרית דבאומות הולכין אחר הזכר ואז מתייחס אחריו א"כ קיים בגירותו כנלע"ד פשוט."

מ"מ, אף שלא מצאנו ראייה לדברי החתם סופר, יש מקום לדבריו מסברא, שאף שאין אביו הגוי אביו לענין ייחוס ונחלה, מ"מ מצד הטבע אביו הוא ואין זה שינוי אם ייכתב שם אביו בגט.

בדורותינו, שנים המה שעסקו בעניין זה והעלו להכשיר בכתב שם אביו הגוי בגט, הלא המה הגר"מ פיינשטיין זצ"ל בשו"ת אגרות משה והגר"י חזן זצ"ל בשו"ת יחיה דעת.

בשו"ת אגרות משה (אבן העזר ח"ב סימן כב) כתב:

"מסתבר דאם יכתבו בגט על בת ישראל מנכרי שם אביה הנכרי שיהיה הגט כשר דנהי שמצד הדין לא נחשב כאביה ואין לקוראה בשם בתו מ"מ כיון שמצד המציאות היא בתו שייך לשון בת, דגם בגמ' איתא לשון זה על ר' מרי בריה דאיסור גיורא בב"מ דף קמ"ט, וכן הוא בקרא ולציבא חמשה עשר בנים והיה שייך זה אף כשהיה נאמר על אחד מבניו שהוא בן ציבא כדאיתא ביבמות דף ס"ב להאב"א עיין שם."

נדונו של האגרות משה הוא בבת ישראלית מנכרי, אולם מקורו הוא מבן ישראלית מנכרי, הלא הוא רב מרי שהיתה הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה, וקראתו הגמרא ב"ב (דף קמט ע"א) בריה דאיסור גיורא, וז"ל הגמרא: "דאיסור גיורא הוה ליה תריסר אלפי זוזי בי רבא. רב מרי בריה, הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה הואי." הרי לנו שניתן לקוראו בנו של אביו אף שבשאר

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מקומות בתלמוד נקרא שמו רב מרי בר רחל או רב מרי בריה דבת שמואל, עי' ברכות (דף טז ע"א),
יבמות (דף צב ע"ב), ועוד מקומות רבים. כמו כן ראייתו מציבא היא מבין עבד שקרוי בנו.

וכ"כ הגר"י חזן זצ"ל בשו"ת יחווה דעת (ח"ג סימן כז) להכשיר מטעם זה, ועשה מעשה
כשנכתב כך בגט והבעל עזב את הארץ ונסע למקום רחוק. והוסיף וכתב שאם ניתן היה לסדר גט
נוסף, היה עושה כך. הוב"ד גם בספר תורת הגט (שו"ת בדיני גט סימן כה).

בעיקר יסודם שיש קשר טבעי בין אב גוי לבנו שנולד לו מישראלית קדמם מרן הרב זצ"ל
בשו"ת דעת כהן (סימן קמז), שם דן בשאלה: "אם נכון למול בן של נכרית שילדה מישראל, אם
האב והאם מסכימים להטבילו ג"כ ולהכניסו בדת ישראל, כדין גר קטן שמטבילין אותו ע"ד ב"ד".
בתשובתו חידש את היסוד הנ"ל, ז"ל:

"הנה מטעם רצון האב העיר כת"ר, שכיון שמצד הדין הולד כמותה, ואינו
אביו כלל, א"כ אין הסכמתו מועלת לזה. ולעד"נ דאין יחש האב מצד ד"ת
שייך להך דהכא. ותדע שהרי בהא דמשני הש"ס בסוגיין בכתובות י"א, לדחות
את הסייעתא לר"ה, מהא דהגירות שנתגיירה פחותה מבת שלש, דהכא בגר
שנתגיירו בניו ובנותיו עמו, דניחא להו במאי דעביד אבוהון, לא חילק הש"ס,
ולא אישתמיט חד מהפוסקים המפורסמים שיחלקו, לומר שדוקא כשנתגיירו
הבנים קודם ואח"כ נתגייר האב, אבל אם כבר נתגייר האב הלא קיי"ל גר
שנתגייר כקטן שנולד דמי, ואינם נחשבים לבניו כלל לכל דינים של יחש אב
לבן, שאז לא יוכל לגייר אותם על דעתו, וע"כ הטעם הוא משום הא דמסיק
הש"ס דניחא להו במאי דעביד אבוהון, כלומר ורחמי האב הם על הבן, ע"כ
מסתברא לן דניחא להבן הקטן במאי דעביד אבוהי, שהוא דורש טובתו,
והטעם הזה אינו תלוי בדין תורה, אם הוא נחשב לאב או לא, כ"א מה שהוא
ע"פ טבע האב שלו ורחמיו עליו. ועפ"ז אף אנו נאמר, דבישראל שיי"ל בן
מנכרית, אף על פי שע"פ ד"ת אינו בנו לכ"ד, מ"מ הרי אהבה טבעית של אב
לבן יש כאן. ואנן סהדי דניח"ל במאי דעביד אבוהי, וכה"ג מטבילין אותו ע"ד
ב"ד."

דברי הרב זצ"ל הם בגר שהתגיירו בניו אתו ובכך ישראלי מנכרית, וה"ה והוא הטעם לבן
ישראלית מהגוי, שגם עליו שייך לומר שעל פי טבע העולם רחמי האב על הבן.

זאת אוסיף שאין כל קשר בין האמור כאן לבין ההמצאה החדשה, לפיה ניתן להקל בקבלת
מצות בגיור בן ישראל מנכרית. וז"ל מרן הרב זצ"ל בשו"ת אורח משפט (עניינים שונים סימן כב):

"פשוט הוא שהבן הנולד לישראל מן הנכרית אע"פ שנמול לשמונה הרי הוא
נחשב כנכרי לכל דבריו ואסור להשיאו בת ישראל אלא א"כ יתגייר ע"פ ב"ד
כדין תורה בטבילה ובקבלת מצוות."

לפנינו יתבארו ענפי דין זה כפי הנלע"ד.

ב. האם יש לכתוב לכתחילה שם אביו הנכרי?

מדברי האגרות משה ויחווה דעת מבואר שאף דס"ל שהגט כשר אם נכתב שם האב הנכרי,
לכתחילה אין לכתבו בגט.

כך לשון האגרות משה (אבן העזר ח"ב סימן כב):

"מסתבר דאם יכתבו בגט על בת ישראל מנכרי שם אביה הנכרי שיהיה הגט
כשר [...] כיון שמצד המציאות היא בתו שייך לשון בת."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

פשיטא ליה שהאופן הנכון הוא שלא לכתוב שם אב נכרי, אך "אם יכתבו" הגט כשר. כמו כן, הגר"י חזן זצ"ל בשו"ת יחווה דעת ח"ג (סימן כז) הכשיר, והוסיף שאם ניתן היה לסדר גט נוסף היה עושה זאת.

כך עולה ממה שכתב מר"ן בשו"ע (אה"ע סימן קכט סעיף ט):

"אם לא הזכיר שם אבי האיש או שם אבי האשה, כשר [...] ולפיכך גר או שתוקי או אסופי, אין כותבין אלא שמותיהם בלבד".

אם איתא, מדוע לא יכתבו שם אביו הגוי של הגר, וע"כ שהאופן הנכון הוא שלא לכתוב שם אב נכרי.

מקור דין השו"ע הוא בשו"ת הרשב"א (חלק ב סימן טז), וז"ל:

"ואין צריך לומר אם כתוב בו שמו ממש כגון יוסף או שמעון והוא שמו ואין אחר בעיר נקרא כן שהוא כשר. וא"צ להזכיר שם אביו. ואפילו בגט אם לא כתב בו שם אביו כשר. וגדולה מזו אמרו ז"ל נכרי שנתגייר וכתב שם של נכרי כשר וכ"ש זה. והגע עצמך שהיה גר. מה שם אביו כי תדע, או אם היה שתוקי ואסופי שאינו מכיר את אביו היאך יכתב בגט או בשטרות וכתובות, וזה פשוט."

היה מקום לטעות בדברי הרשב"א שכתב שגר אין כותבים שם אביו כי "מה שם אביו כי תדע", שאם יודעים שם אביו הגוי יש לכתבו בגט. אולם, פשוט שאין זה פירוש דברי הרשב"א. דברי הרשב"א נוסדו על הפסוק במשלי (פרק ל פסוק ד): "מי עלה שמים וירד מי אסף רוח בחפניו מי צרר מים בשמלה מי הקים כל אפסי ארץ מה שמו ומה שם בנו כי תדע". פשוט הפסוק הוא מה שמו של אותו שאיננו ותדע, כ"כ רש"י: "מה שמו ומה שם בנו - אם תאמר כבר היה דוגמתו אמור מה שם בנו איזו משפחה יצאה ממנו ונדע מי הוא". ובמצודת דוד:

"מה שמו - הוא עניין מליצה כאומר לזולת אם היה מי כמוהו אמור נא מה שמו או אם שכחת שמו אמור שם בנו אם תדע שהיה מי מאז דוגמתו ור"ל ומאחר שלא היה מעולם מי יערוך אליו איך מלאה לבי לנטות מדבריו על פי אומדן הדעת ואמר כמתרעם על עצמו ותוהא על הראשונות ומלמד דעת לבל יאחז מי דרכו להשען על חכמתו."

זהו גם פירוש דברי הרשב"א, שאין לכתוב שם אביו של גר כי "מה שם אביו כי תדע", דהיינו שאין לו אב. טעם הדבר פשוט, שהאב שיש לכתוב שמו בגט הוא האב שבנו המתייחס אחריו ולא אב טבעי.

נמצא שמעיקר הדין פשוט שאין לכתוב שם אביו הגוי של גר או של בן ישראלית מנכרי. מה שיש לדון הוא אם יכתבו בכל זאת את שם אביו הגוי, האם יש בזה שינוי השם, ואלו דברי האגרות משה ויחווה דעת שהובאו לעיל. מקום הספק הוא שמא יש לכתוב בגט דוקא שם אבי המגרש המתייחס אחריו ולא אב טבעי.

לענ"ד דברי הגר"מ פיינשטיין והגר"י חזן זלה"ה מסתברים, שאף שכאשר נכתב שם האב בגט מתפרש הדבר שהאב הנזכר בגט הוא אב לעניין יחוס, מכל מקום אם נכתב האב הטבעי – אף שאינו אב לכל דבר – אין לפסול את הגט, וזאת משום משום שכתבת שם אב טבעי אינה שינוי בשם האב.

טעם הדבר הוא שיש חילוק בין כתיבת שמות המגרש והמתגרשת לבין כתיבת שם האב. מעיקר הדין, גר, שתוקי ואסופי כותב שמם בלבד כמ"ש מר"ן בשו"ע (סימן קכט סעיף ט, ועיי"ש

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בסעיף כ והחוננים עליו), וה"ה לבן הגוי מישראלית שיש לכתוב שמו בלבד. אם כתב את שם האב שלא כהוגן אין כאן חסרון עצמי במה שלא נכתב בגט שם האב, וכל הפסול הוא במה ששינה שם אביו שמצד עצמו אינו נצרך. אם נכתב בגט שם האב הטבעי אין כאן שינוי שם האב וכשר.

במקום אחר (תיק 104334/3) דננו בשינוי שם האב בגט האם הוא פסול דאורייתא או פסול דרבנן. בשו"ת הרא"ש (כלל יז סימן יב) כתב ששינה שם האב פסול, כי "הרואים הגט וכתוב בו יוסף בן שמואל יאמרו אינה מגורשת כי שם בעלה יוסף בן שמעון". מלשון הרא"ש נראה שהפסול אינו מן התורה אלא מדרבנן, מפני הרואים. כך ס"ל לרובא דרבנותא, הלא הם: הרא"ש בתשובה (סימן סז), הראנ"ח (סימן יא), מהרח"ש (אבן העזר סימן ב-ג), גט פשוט (סימן קכא ס"ק מט, נא), שו"ת דרכי נעם (חלק אבן העזר סימן ו), דברי אמת (קונטרס יא בעניין גיטין סימן ח) בדעת הרא"ש (וכתב שם שלדעת הרמב"ם הפסול מהתורה עיי"ש), שו"ת נבחר מכסף (חלק אבן העזר סימן מ) לרב המוסמך ר"י פינטו זצ"ל, והגר"ח מוואלאז'ין בשו"ת חוט המשולש (חלק א סימן יט).

כן מבואר מדברי הבית שמואל במהדורא קמא (סימן קכט ס"ק טו), וכ"נ ממהרש"ל בים של שלמה (גיטין פרק ד סימן כא), הלבוש (סימן קכט סעיף י), וכן עולה משו"ת בית אפרים (אבן העזר סימן צה).

כ"כ מהר"י כולי בעל מעם לועז (הגה למשנה למלך גירושין פ"י ה"ב), בספר חידושי אנשי שם לר' שלמה קלוגר (סימן קסא), בשו"ת דברי חיים (אבן העזר חלק ב סימן קכח וסימן קלה) [אולם, בשו"ת בנין דוד (סימן ו) כתב שהדברי חיים (סימן קלה) ס"ל שהפסול הוא מהתורה, וצ"ב].

כך נראה שס"ל מעיקר הדין לבעל שער משפט בשו"ת נחלת אבות (סימן כא וסימן כז)

כ"כ בשו"ת רבי עקיבא איגר (מהדורא קמא סימן קטז וסימן קיח) שהפסול הוא מדרבנן, ודן שבמגרש על ידי שליח יהא הגט בטל. הביא דבריו והסכים עם שיטתו בשו"ת נפש חיה (אבן העזר סימן לא).

כ"כ בשו"ת בית יצחק (ח"ב אבן העזר סימן כ אות ה) שמשמע מדברי רוב הפוסקים שפסול שינה שם האב הוא מדרבנן. בשו"ת אור גדול כתב שדעת רוב האחרונים שפסול מדרבנן משום חשש לעז, בשו"ת תועפות ראם (סימן סה), בעל ערוך השלחן (בתשובה שנדפסה בספר אבן מאיר דף ג), שו"ת הרי בשמים (מהדו"ק סימן קכד), ר' בנימין נבון בשו"ת בני בנימין (סימן יב), רבה של ירושלים ר' שמואל סלנט (שם בסימן יג) שדעת רוב רובם של הפוסקים היא שהפסול בשינה שם אביו הוא מדרבנן. מהר"א ענתבי, הוב"ד בשו"ת בני בנימין (סימן יא) ובספר בית אהרן שם למהר"א קריספין (אבן העזר דף טו ע"ב). מהר"א קריספין עצמו בספר בית אהרן (שם דף יט ע"א) שפסול שינה שם האב הוא מדרבנן, והב"ח שפסק שפסול מהתורה יחידאה הוא. כ"כ הג"ר חיים ברלין בשו"ת נשמת חיים (סימן קנט), בשו"ת מהר"ש ענגיל (ח"ג סימן עח) שפסול שינה שם האב הוא דרבנן ויש להקל בספיקו. כ"כ בעל מרכבת המשנה, הביא דבריו בשדי חמד (מערכת גט סימן ג אות ב). כך נראית נטיית דברי הרב קוק זצ"ל בשו"ת עזרת כהן (סימן פט-צ), ונטיית דברי בכורי יהודה (עמוד קנז), וכן נראית מסקנת הראש"ל הגר"ע יוסף זצ"ל בשו"ת יביע אומר (ח"א אה"ע סימן לד וחי"א אה"ע סימן עח). עיי"ש שכתבנו שלדעת רוב הפוסקים כך היא גם דעת מר"ן.

לשיטות אלו נראה שאף שאין לכתוב לכתחילה שם האב הגוי בגט, אם כתבו – אין כל חשש מפני הרואים, משום שהשם הכתוב בגט הוא שמו של אביו הטבעי ולכן אין לפסול את הגט משום כך.

גם לדעת הסוברים שהגט בטל בשינה שם אביו, נראה להכשיר אם כתב שם אביו הנכרי.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

דברי הסוברים שהגט בטל נחלקים לשני טעמים עיקריים: י"א שפסול משום מזויף מתוכו. כן ביארו בשו"ת לחמי תודה למהר"י באסאן (סימן א) ובספר דברי אמת (קונטרס יא בענייני גיטין סימן ח), שלדעת הב"ח (סימן קכט סעיף י) הגט בטל מן התורה משום "מזויף מתוכו", כי מציאות הרע גרע מהעדר הטוב, ושינוי זה הוא חסרון בעצם תוכן הגט. כ"כ בספר גט מקושר למהרא"ל צינץ (סדר גט ראשון אות קיז) שבשינה שם אביו הגט בטל והולד ממזר, ומ"ש הרא"ש שפסול מפני הרואים הוא דוקא אם כבר החזיק עצמו בשם השינוי של אביו. במסקנת דבריו שם כתב שקרוב שהגט בטל, וכ"כ בשו"ת עין יצחק (חלק ב אבן העזר סימן כט אות ב), בשו"ת זכר יצחק (חלק א סימן כא-כב) ועוד, עיי"ש.

וי"א שפסול מפני הרואים. כ"כ הבית מאיר בשו"ת רבי עקיבא איגר (מהדו"ק סימן קיח), וז"ל:

"להרא"ש בשינה שם אביו נמי בטל מה"ת, ואין זה דומה למה שזכרו פסול דבריהם בחשש לעז, שזהו הלעז דמתילד ע"י ערעורו דהבעל, כזה אינו אלא לעז דרבנן, אבל לעז זה דכל הרואים גט זה יאמרו שאינה מגורשת הוא בכלל ענין הג' ובטל מה"ת, שאין כתב זה מורה שגירש אשה זו."

דוק שטעמו של הבית מאיר שונה הוא מטעמו של הב"ח. לדעת הב"ח החסרון הוא מהותי, שכששינה שם אביו אין זה הגט של המגרש. לדעת הבית מאיר החסרון אחר הוא, שיש לדון את הגט כפי שהרואים קוראים אותו, ואם כל הרואים גט זה יאמרו שאינה מגורשת "אין כתב זה מורה שגירש אשה זו". כ"כ עוד פוסקים, עיי"ש.

לשני הטעמים נראה שאם כתב שם אב גוי אינו פסול מהתורה, שאין כאן חשש מפני הרואים שכל רואיו ידעו שזהו שם אביו הגוי, וגם אין לומר שהוא מזויף מתוכו כי אביו הגוי הוא אביו הטבעי.

בספר טיבו של גט (ח"ב עמוד קטז) כתב שאם נכתב בגט שמו של האב הנכרי יש לכתוב גט אחר. מקור לדבריו הביא מהדגול מרבבה (אבן בסימן קכט סעיף ט) שכתב שיש לכתוב בשתוקי את שם אמו, והביא הוכחה לדבריו מרי בר רחל. הוכחה זו דחה הדגמ"ר, וז"ל:

"ואפשר דשאני התם שבשעה שנתעברה היה איסור גוי א"כ אינו אביו כלל ולא היה לרב מרי שום אב אבל שתוקי יש לו אב אלא שאין אנו יודעים מה שמו לכן אין לכתוב שם אמו."

מלשון "אינו אביו כלל" הסיק שאם כתב שם אביו הגוי הוא כמי שכתב שם אדם זר. לענ"ד אין להוכיח דבר מדברי הדגמ"ר. הדגמ"ר דן בכתיבת השם לכתחילה, וחדש שכשאין כותבים שם אב יש לכתוב שם האם. הוכיח דבריו מרי בר רחל, ודחה ששאני רב מרי בר רחל שאביו גוי ואינו אביו כלל, משא"כ שתוקי שיש לו אב שאינו ידוע. למבואר לעיל פשוט שאין לכתוב שם אב גוי בגט כי אינו אביו לייחוס, ואלו דברי הדגמ"ר. מה שיש לדון הוא האם כשכתב שם גוי יש בזה שינוי השם משום שאינו מתייחס אחרי אביו הגוי או שכיון שהוא אב טבעי אין כאן שינוי השם, ואלו דברי האגרות משה ויחווה דעת שאינו שינוי ואינו פוסל.

לתוספת ביאור נאמר כי ידועה המחלוקת אם יש לכתוב שם אב בגט. בתשובות הרא"ש (כלל מה סימן כה וסימן כז) כתב שאם הזכיר שמו בלבד כשר, וכ"כ בשו"ת הרשב"א (ח"א סי' אלף וקעו, סי' תקנה וח"ב סימן יז), וכן פסקו הטור והשו"ע (סימן קכט סעיף ט). כיון שכך, אין דין עצמי של כתיבת שם האב בגט, והדיון הוא אם נפסל משום שינוי השם, וכאמור לעיל מסתבר שכל שנכתב שם אב טבעי אין כאן שינוי.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מר"ן בב"י שם כתב: "ולאפוקי ממאי דמשמע קצת מדברי מהר"ר ישראל איסרלן בעל תרומת הדשן בכתביו (סי' קלח) שאם לא הזכיר שם אבי הבעל פסול. עכ"ל." בבן ישראלית מנכרי נראה שגם לתה"ד אין לכתוב שם אביו הנכרי מעיקר הדין כיון שאינו אביו, ובמי שאין לו אב לא תיקנו חכמים שיכתבו שם אביו, וכל מה שיש לדון הוא אם כתיבת שם אביו הגוי יש בה משום שינוי השם וכמשנת"ל. יתר על כן, כתב בספר מכתב מאליהו (שער ד סימן לז) שאף במי שאין ידוע שם אביו מודה התה"ד שאין צריך לכתבו.

ע"ע בשו"ת יביע אומר (ח"ט אה"ע סימן לא) שהביא השיטות השונות בעניין כתיבת שם אב. וע"ע בשו"ת ציץ אליעזר (חי"ט סימן מה).

נמצאנו למדים שמסברה נראה להכשיר גט זה בו נכתב שם אביו הנכרי של המגרש, וכמ"ש בשו"ת אגרות משה ובשו"ת יחווה דעת.

אמנם בשו"ת ישכיל עבדי (ח"ו אבן העזר סימן צ) דן בבן נכרית מישראל שהתגייר, וכתבו שם אביו הישראלי בגט, וכתב להכשיר בשעת הדחק משום שלא גרע מחורגו. נראה דלא ס"ל סברת האב הטבעי, וא"כ אפשר שלשיטתו דוקא אב ישראל יש לדמות לחורגו, אך לא אב שאינו יהודי כנדון דידן, ומאידך, אפשר שאין לחלק בכך.

ע"ע בשו"ת תבואות שמ"ש (אה"ע סימן קסט אות כו) שם דן במעשה שקרה בבית דינו, בו נכתב שם אביה הישראלי של גיורת (כת לאם נכרית) בגט, וכתב שיש לפסול את הגט משום שינוי בשם אביה, וז"ל:

"האשה הנזכרת היא גיורת שאמה נוצרית ואביה יהודי ובשעת כתיבת הגט שכחו שהיא גיורת וכתבנו בגט את שם אביה היהודי ולא כתבנו בת אברהם אבינו לרמוז על הגירות וניתן הגט ולמחר אז קצת ממנו הרגישו שהיא גיורת והודיעוני ונ"ל ברור שהגט פסול וצריך לחזור ולכתוב גט אחר בשם בת אברהם אבינו ואע"ג דקי"ל דאם לא כתב שם האב לגמרי כשר מ"מ בזה ששינה וכתב את שם אביה שכפי הדין אינה בתו שאין אישות לגוי וולד שפחה כמוה רק ע"י גירותה היא בת אברהם אבינו וכיון שכתב שם אחר הו"ל מזוייף מתוכו ופסול."

הרי שאף שהאב הישראלי הוא אב טבעי, אם כתב שמו בגט ס"ל שפסול מפני שינוי השם.

כמו"ר זצ"ל הביא ראייה לדבריו:

"ממ"ש מר"ן והב"ש סי' קכ"ט סקט"ל דאם כתב בן אברהם ולא כתב אבינו וגם לא כתב הגר הגט פסול ע"ש וכתב שם הבאה"ט שה"ה לגיורת ע"ש וא"כ אם שם שכתב עכ"פ אברהם שהוא באמת אביה אלא שלא כתב אבינו שיוודע שעל אברהם אבינו מדבר עכ"ז חיישינן שמא על אברהם אחר מדבר וחשבינן ליה מזוייף מתוכו כ"ש לנדר"ד שלא כתב לא אברהם ולא אבינו רק שם אחר לגמרי דודאי פסול."

דבריו לכאורה צ"ב, שחילוק גדול יש בין גר שנכתב שמו בן אברהם, שאינו אביו הטבעי ופסול מפני שאינו במשמע שהכוונה לאברהם אבינו, למי שכתב שם אביו הטבעי בגט, כגון בנידון דידיה שכתב שם אביה הישראלי של הגיורת. נראה מדבריו שלא ס"ל כלל סברה זו של אבהות טבעית, וצ"ב.

נמצאנו למדים שמעיקר הדין היה מקום ליתן גט זה בו נכתב שם אביו הנכרי, אולם לחומר העניין, כמו שכתב בשו"ת יחווה דעת הנ"ל, וכיון שאפשר שלדעת הגר"ש משאש זלה"ה (ושמא אף לדעת הישכיל עבדי) הגט פסול, בקשנו מהרב מסדר הגט שיעשה כל מאמץ לסדר גט נוסף. בחסדי

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הי"ת, הבעל, שלפי הידוע ככל הנראה אפוף בערפילי חומרים נרקוטיים, התעכב בעיר בה סודר הגט וכך היה ניתן לסדר גט נוסף.

באשר לגט מנישואיו הראשונים נראה שאין לחוש שכן נישואיו היו נישואין אזרחיים.

ג. כתיבת שם אם המגרש

קודם כתיבת הגט השני שוחח איתנו טלפונית אב"ד מסדר הגט ושאל אותנו אם נכון לכתוב שם אמו. נומינו לו כי על דרך כלל המנהג הרווח בארץ ישראל הוא לכתוב שמו בלבד גם בגט שליחות, ולא לחוש לדעת הנוב"י מהדו"ת (אה"ע סימן קיג). למעשה בית הדין מסדר הגט החליט לכתוב שם אמו, ושלח לנו נימוקיו בכתב, שעיקרם הוא לחוש לדעת הנוב"י. הבעל כבר עזב את הארץ בה סודר הגט ושב לארץ מושבו. כאמור לעיל, המגרש שרוי בערפיליו ומדובר בחשש גדול של עיגון. כיון שכך, לא החזרנו את הגט, ומסרנוהו כאשר כתוב בו שם אמו.

יובאו כאן עיקר הנימוקים בקצרה, ועוד חזון למועד.

דעת מר"ן (אה"ע סימן קכט) היא ששתוקי ואסופי כותבים שם בלבד. הדגול מרכבה כתב שבבן ישראלית מנכרי יש לכתוב שם אמו, וכ"כ בשו"ת חתם סופר (אה"ע ח"ב סימן מא), עי' אוצר הפוסקים (סימן קכט סעיף ט ס"ק מח). בשו"ת ציץ אליעזר (ח"ד סימן ט) כתב שיש לנהוג כך למעשה, וז"ל:

"ובדבר אשר חקר איך לכתוב בגט לבן ישראלית הנולד מנכרי. אם לא להזכיר שם אב כלל, או דילמא לכתוב עליו בן אברהם אבינו. הנה לפענ"ד נראה פשוט דכל בכגון דא יש לכתוב בגט שם אמו, וראיה לזה מדברי הנו"ב בדגול מרכבה אה"ע סי' קכ"ט סעי' ט' שרצה לומר שבשתוקי או אסופי יכתבו שם אמו כדאשכחן רב מרי בר רחל, ואח"כ דוחה דאפשר דשאני התם שבשעה שנתעברה היה איסור גוי א"כ אינו אביו כלל ולא היה לרב מרי שום אב, אבל שתוקי יש לו אב אלא שאין אנו יודעים מה שמו לכן אין לכתוב שם אמו ע"כ. עכ"פ נלמד מזה במפורש דהא כשאביו גוי בכגון איסור יש לכתוב שם אמו."

בשו"ת ציץ אליעזר (ח"ה סימן ו אות ב) הביא מש"כ לו הגרצ"פ פרנק ז"ל:

"בדף מ"ט מספרו סוף סי' ט' השיב בענין המגרש שהוא בן ישראלית הנולד מהנכרי לכתוב בגט שם אמו, הנה ז"ל הלבוש סי' קכ"ט סעי' ט' מיהו לדברי הכל גר או שתוקי או אסופי א"צ לכתוב אלא שמותיהם בלבד אבל נוהגין לכתוב בן אברהם ור"ל בנו של אברהם אבינו שהרי כל האומות יכולין להתייחס אליו שכן קראו הק' ב"ה עכ"ל וז"ל הפמ"ג או"ח סי' קל"ט במ"ז ס"ק א' ובשתוקי ואסופי כותבים בגט בן אברהם אבינו דוקא, ומשמע דלית להו סברת הנוב"י לכתוב שם אמו, ועכ"פ מאן דעביד הכי לא משתבש, וכן נראה קצת מהרמ"א סי' קל"ט סעי' ג' באסופי ושתוקי קורין אותו לתורה בן אברהם כמו לגר."

לדעת הציץ אליעזר ניתן לכתוב שם אם.

אמנם בשו"ת יביע אומר (ח"ט אבן העזר סימן לא) דן בכתיבת שמו של בן לאב נכרי, ופסק שיש לכתוב שמו בלבד ולא שם האם, שאין לנו אלא דברי מר"ן. הביא דברי האגרות משה שיוזכר לקמן, וכתב על דבריו:

"ומכל מקום אנו לא נהגנו כן, וסמכנו על דברי הגאון חתם סופר אה"ע ח"ב (סוף סי' כה), משום שאין האדם ניכר לרבים בשם אמו, כמו שניכר בשם אביו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ושכן מוכח בב"ב (קעג א) גבי שני יוסף בן שמעון שישלשו או יכתבו כהן וכו'. ולא אמרו שיכתבו שם אמו, ושכן מוכח בתשובה מאהבה ח"א (סי' נב) וכו'. ושאיני רב מרי בר רחל וכיוצא בו דהוו פקיעי בהאי שמא, ולא כל הרוצה ליטול שם האם יטול וכו'. ע"ש. וכן משמע בתשובת הרשב"א ח"ב (סי' יז) הנ"ל. וכ"כ בשו"ת שבט הלוי חלק ח (סי' רצג), שאע"פ שעלה במחשבה על דעת הדגול מרבבה שאם יש ספק בשם אביו של המגרש יש לכתוב שם אמו, כמו רב מרי בר רחל, מ"מ מסקנתו אינה כן. וכן נראה לדינא. ע"ש. וכן העלה ידידנו הגר"ש משאש בשו"ת תבואות שמש (חאה"ע סי' קסט אות כא). ע"ש."

וכ"כ בשו"ת שארית הצאן (ח"א סימן נח וח"ב סימן רכ) שיש לנהוג כדעת מר"ן ולכתוב שמו בלבד בלא שם אמו.

אמנם כל זה לכתחילה, אך בדיעבד שכתב שם האם הגט כשר. כ"כ בשו"ת מהרי"ק החדשים (סימן לו), שם נשאל אם יש לכתוב שם אם המגרש כשלא ידוע שם אביו, והשיב:

"דלכתחילה כל כיוצא בזה שאין לכתוב לא שם האב ולא שם האם ולא אסופי ולא שתוקי אלא שם האיש ההוא או שם האשה ההיא בלי הזכרת שם האב ולא שם האם [...] וגם לכתוב שם האם לא הייתי מתיר לכתחילה, אמנם בדיעבד היה נר' לע"ד שאין לפסול הגט, וכבר שאלני ה"ה מהר"ר אברליפ' כהן יצ"ו משפירא על זה יש ימים רבים מגט אחד שכתב מהר"ר שמואל מטרייזש וכתבו פלונית בת דולסיטה, ולפי דעתי שזה המעשה העירך לכתוב לי מזה הדרוש. והנה השבתי לו שאין לפוסלו לפי הנר' לע"ד לכל הפחות בדיעבד, ועומד אני במקומי להכשירו בדיעבד. ומה שכתבת שהרואים יסברו שזה הוא שם האב ולא שם האם מאחר שאין רגילות לכתוב שם האם כלל ויסברו שאין זה שם המגרש או המתגרשת אין נר' לע"ד כלל. ולא מבעיא לדברי ר"ת ור"י והנמשכים אחריהם דס"ל דכל דבר שאם לא נכתב כשר גם כששנה כשר דודאי כשר הוא לדבריהם אפילו היה משנה שם האב לגמרי היה כשר כיון שאם לא נכתב כלל היה כשר כמו שכתב בטור אבן העזר כדכתבתי לעיל, אלא אפילו לדברי החולקי' על ר"ת ור"י וס"ל דשינוי פוסל אף בדבר שאם לא נכתב כלל היה כשר אף לדבריהם, נר' לע"ד דאין זה שינוי כלל ואין לחוש ללעז דמי הוא שיוציא הלעז הזה, ממה נפשך, אם הוא מכיר האיש ההוא או את האשה ההיא אשר לא ידעין מי אביהם א"כ לא יוציאו לעז, דאפי' יסברו שזה שם האב מה בכך הלא שם האב אין ידוע להם יחשבו שכן הוא האמת ששם האב היה נקרא כך, ואם יכירו שהוא שם האשה ולא שם האיש כל שכן דלא יוציאו לעז שיחשבו שכתבו שם האם כאשר הוא האמת, ועוד דמסתמא אם מכירין האיש ההוא או את האשה ההיא מכירין גם שם האשה המזנה דכל כה"ג קלא אית ליה למילתא וידעו שזה שם האם ולא אתי לידי לעז. ואם אינם יודעין ומכירין השתוקי או השתוקית מה לעז שייך כאן, אף כי חשבו שזה הוא שם האב אין בכך כלום לא נכתב הגט בשקר שהרי אמת הוא שהיא בת דולסיטה."

אם כן היה מקום להכשיר בנדון דידן שהוא מקום עיגון.

אמנם בנדון דידן מסתבר שגם אם לא היה מקום עיגון אין להחזיר את הגט כיון שהרב המסדר כתב שם האם משום שחשש לכך שבגט שליחות יש להחמיר טפי בהשמטת שם אב.

גם כאן הדברים עתיקים, ולא הובאו אלא לעניין שהתחדש בהם והוא שמנהג א"י להשמיט שם אב בכל גווני.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הנודע ביהודה (מהדור"ת סימן קיג) כתב שבגט שליחות בו לא הוזכר מקום עמידת האשה פסול אליבא דר"מ דס"ל ע"ח כרתי וכשר לדידן בדיעבד כדין גט שאין בו עדי חתימה. וכ"כ עוד כמה פוסקים, עי' אוצר הפוסקים (סימן קכט סעיף ט ס"ק מג אות ז).

בשו"ת אגרות משה (אבן העזר חלק ב סימן כב) כתב שבגט שליחות בבת ישראלית מנכרי שלא כתב שם אמה הגט בטל, וז"ל:

"אבל בגט זה שצריך לכתוב עתה נראה שצריך לכתוב דבר ברור שהוא לכתוב שם אמה כמו שצריך לכתוב על בת ישראלית מנכרי כדאיתא בדגמ"ר ובפ"ת ס"ק כ"ג, ולהוסיף שהחזיקה עצמה בשם בת יהושע, והטעם כי לכתוב שמה לבד כבר בארתי בספרי על אה"ע שבזמננו שאין כותבין שם מקום הדירה שלכן בגיטין ע"י שליח אין כותבין שם מקום על האשה, פסול בלא הזכיר שם אביה, וממילא יש להצריך גם כשמגרש בעצמו לכתוב שם האב לכתחלה ול"ד לשתוקי ואסופי שסגי בשמותן לבד משום דזהו סימן היותר גדול שהרי אפשר שליכא עוד שתוקי כלל עוד יותר משמו ושם אביו דכשרים. ולכן כיון דהיא כשרה לקהל צריך לכתוב עליה שם אמה ולא סימן של שתוקי ואסופי שהן פסולין."

בתשובה זו כתב שהגט "פסול" ויכלו דבריו להתפרש שפסול מדרבנן, אולם בשו"ת אגרות משה (אבן העזר חלק א סימן קכה) כתב גט שליחות בו הושמט שם האב הגט בטל, וז"ל:

"ולכן בעובדא דידן שהוא גט הנשלח שאין כותבין העומדת פסול בלא שם אביה. ואף שודאי יכולין לגרש ע"י שליח גם שתוקית ואסופית אף שאין כותבין אלא שמותיהן לבד, דהתם מאחר שזה גופיה שלא נכתב שם האב הוא סימן שהיא שתוקית ואסופית ואין מצוי הרבה שתוקיות ואסופות בעולם שסתם ישראל כשרין הן לכן אף שמה לבד סגי שאפשר שליכא עוד שתוקית ואסופית בשם זה בעולם וגם אפשר שליכא כלל עוד שתוקית ואסופית בעולם ונמצא שהדברים מפורשין בגט זה מי היא המתגרשת עוד יותר מבכשרה שנכתב שמה ושם אביה בלא שם העיר ולכן כשר מכ"ש. (ואפשר שגם הר"ן שפוסל בכשרה בלא שם העיר יודה בשתוקית ואסופית אף שנכתב רק שמה לבד משום שלא שכיחי כלל עוד שתוקים ואסופים בעולם ושני יב"ש כשרים ודאי שכיחי). אבל בכשרה בלא שם אביה בגט הנשלח פסול מדאורייתא דהוי כלא נכתב שמה כלל כדבארתי."

נראה שתשובה זו בח"א היא התשובה אליה הפנה בח"ב ואם כן ס"ל שהגט בטל.

והנה יש לדון הרבה בסברת הגרמ"פ זצ"ל, אך שמא י"ל שאף לכתחילה יש לכתוב בבן ישראלית שאביו נכרי את שם אמו ובזה לצי"ח כולם, כי הוספת שם האם אינה פוסלת, ובהשמטתו אפשר שהגט בטל.

הנה מצאנו ראינו בשו"ת רבי עקיבא איגר (מהדורא קמא סימן קיח) שאף שס"ל ששינוי שם אב פסול מדרבנן, כתב שבגט שליחות יש לומר שבטל:

"דאולי מכת ריעותא דשינה יש לחוש מדאורייתא דלא נשלח הגט זה מבעלה של זו אלא מאחר ששמו ושמה כשמה והיא בת לוי, ואף דהשליח מעיד שהוא שליח הגט מבעלה של זו, מ"מ י"ל דאינו נאמן, כיון דבגט היוצא מתחת ידו מוכח דלא זהו בעלה."

הנידונים אינם שוים לגמרי, ומכל מקום מצאנו יסוד לדברי הגרמ"פ זצ"ל.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אלא שבכל דבריו בשו"ת יביע אומר ח"ט לא חילק הראש"ל זצ"ל בין גט שליחות לבין גט הניתן מידי הבעל, וסתימת דבריו שנקט שלא כנוב"י והאגרות משה נראית שהמנהג בא"י הוא שלא לכתוב שם האם אף בגט שליחות. וז"ל שם :

"וכן פסק הגר"ח פלאג"י בשו"ת חיים ושלום ח"ב (סי' לה), והוסיף, שאף בגט הניתן ע"י שליח אף על פי שהנוב"ט (סי' קיג) כתב שצריך לכתוב שם האב, מ"מ המהר"ם מלובלין (סי' קיח) כתב להתיר בזה השמטת שם האב אפילו שלא במקום עיגון. ע"ש. וע"ע בשדי חמד (מע' גט, סימן ג אות ח ט)."

כ"כ הגר"י חזן זצ"ל בשו"ת יחיה דעת (אה"ע ח"ב סימן לז). עי' בספר ריח הגט (סימן א) שכתב שחשב לכתוב שם האם במי שאביו נכרי ולא עשה כן מפני שהסתפק בשמה. אולם בקיצור הדינים בסוף ריח הגט (אות ד) כתב: "ועד עתה לא ראיתי מי שכתב שם האם בגט". כ"כ הגר"ד הגר זצ"ל במכתב שהובא בספר בית יצחק (עמוד נט) שגם בגט שליחות אין לכתוב שם אמו של בן הנכרי, וז"ל:

"השמטנו שם אביה שהתגייר בגיור קונסרבטיבי כמו שהזכיר גם כת"ר במכתבו וכבר נפסק בשו"ע שאם לא כתב שם האב הגט כשר. באשר להצעה לכתוב שם אמה כדעת הדג"מ הנה לא נהוג גבן בכך ולא שמענו מעולם שנהגו בכך בירושלים ובא"י בכלל."

ע"ע בספר חגור האפור (מזכרת הגיטין סימן ט) שסידר גט שליחות בהשמטת שם אבי המגרש. יש להביא ראיה למנהג ולעולה מפשטות דעת מר"ן שאף בגט שליחות אין להזכיר שם אם של בן ישראלית מנכרי משו"ת מהר"י בן לב (ח"ג סימן ט), וז"ל:

"מעשה שהיה כך היה שלא עשתה שליח לקבלה לראובן לקבל את גיטה מיד בעלה וזאת האשה גם האיש גם כי אבותיהם נולדו ביהדות מכל מקום לא נודע שמם כי היו קטני קטנים בשעת השמד ונסתפקו אם לא נכתוב שם אביו ושם אביה בגט [...] או אם נכתוב שם דגיות כפי דעת קצת מן הפוסקי'."

עיי"ש שכתב שיכתוב גט בלא שם האב, וגט שני בשם גויות דאב.

כן עולה גם משו"ת מהר"ם מלובלין (סימן קיח) שם דן בגט שליחות בו לא עלה בידו לברר שם האבות, וכתב:

"בכך היה מן ההכרח עלינו לסדר הגט בשם המגרש ומגורשת לחוד בלתי שמות אביהן וסמכנו על תשובת הרא"ש והביאה הטור סוף סימן קכ"ט שכ' שאם לא הזכיר שם אבי האשה שהוא כשר. וכתב הב"י על זה וז"ל ומשמע דהוא הדין לשם אבי הבעל דכשר. וכן כתב הרשב"א בתשובה וז"ל אפשר שאינו צריך שם אביהן כלל דשמו ושמה שם עירו ועירה תנן. שם אביה ושם אביו לא תנן. ובתשובה אחרת כתב על יהודי שבא מארץ אחרת ולא נודע שם אביו אם לא כתב שם אביו בגט כשר והגע בעצמך שהיה גר מה שם אביו כי תדע או אם היה שתוקי או אסופי שאינו מכיר את אביו איך יעשו בגט או בשטרות וכתובות וזהו פשוט עכ"ל. וכן פסק בש"ע שלו לפסק הלכה ועל זה סמכנו וסדרנו הגט הנ"ל בלתי שם אביו ובלתי שם אביה כי היה אצלינו בצד הנמנע שיהא נודע לנו שם אביו ושם אביה בשום חקירה בעולם. וכפי הנשמע שהמה מהאנוסים שלא נודע להן שם אביהן וק"ל ויש להם דין גרים או שתוקים שלכתחלה מגרשין בשמותיהן לחוד וכל שכן במקום עיגון כזה כי אם לא השתדלנו ממנו הגט בעת הזאת מי יודע אם היה בשום אפשרות למצא אותו להשתדל ממנו גט כשר עוד."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הרי שס"ל שדברי מר"ן בכל גווני נאמרו. ע"ע מקורות נוספים בעניין זה באוצר הפוסקים (סימן קכט סעיף ט ס"ק מג אות ז).

נראה שאי בדידן תליא, גם בגט שליחות היה נכון לנהוג שיכתבו שמו בלבד, אולם בדיעבד אין לפסול, ובפרט במקום עיגון, ואעיקרא דדינא יש גם מעלה בגט זה.

ד. מסקנת הדברים

העולה ממה שכתבנו:

- א. בן ישראלית מנכרי יש לכתוב שמו בלבד ואין נוהגים לכתוב שם אמו.
- ב. בגט שליחות יש מקום להחמיר לכתוב שם אמו, אולם מנהג ארץ ישראל לכתוב גם באופן זה שמו בלבד כעולה מדעת מר"ן.
- ג. אם נכתב שם אמו כשר.
- ד. אם נכתב שם אביו הנכרי נראה שמעיקר הדין יש להכשיר, אולם כיון שאפשר שלדעת הגר"ש משאש זלה"ה (ושמא אף לדעת הישכיל עבדי) הגט פסול יש לעשות כל מאמץ לסדר גט נוסף.

נימוקים אלו מותרים בפרסום לאחר השמטת פרטי הזיהוי של הצדדים.
עותק יישלח לאב"ד מסדר הגט.

ניתן ביום י"ב באדר ב התשפ"ב (15/03/2022).

הרב אליהו אריאל אדרי – אב"ד

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה